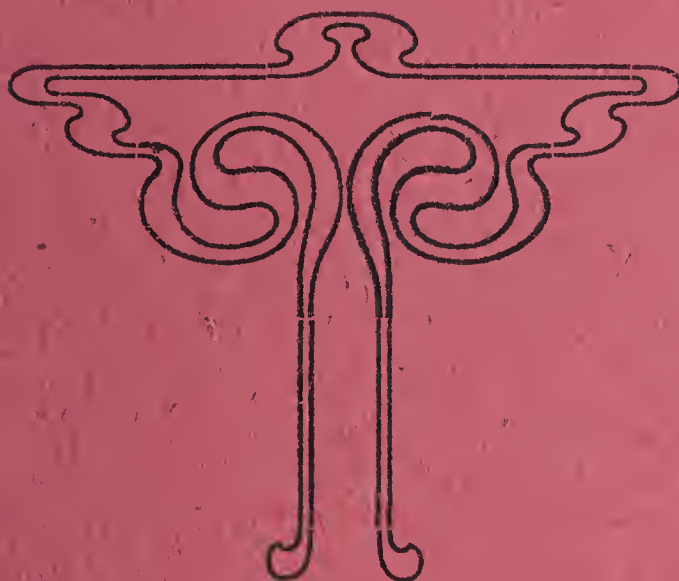

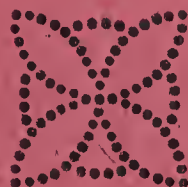
111 5 1111

БАЙКИ.

НЕВИДИЩІ

Шесте виданє.

WINNIPEG, MAN.

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРНІ 850 MAIN ST.

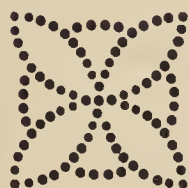
БАЙКИ.

НЕВИДИЩІ

Шесте виданє.

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

WINNIPEG, MAN.

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРНІ 850 MAIN ST.

I.

По старшині батька в лоб.

В однім славнім місті засіли до ради славетні радні з своїм начальником і почали радити о чім то дуже важнім. — Вже ми не знаєм о чім, бо нам не казано; —радять, говорять, бесіднують; хто говірливий, то договорює, а хто тихонький, то і мовчки покивує лисиною, та потрясає білою бородою! — бо то, бачте, тоді діялось, коли у нас на Русі ще вся старшина з бородами ходила. — Так всі собі поважненько, та тихонько радять, без всякої суперечки, та судять, без всякої суперечки, та судять справу: но вже не скажем — чи так мудро і розумно, як поважно; бо не знаєм, чи не на тій раді було о тім, що коваль завинив, а шевця повісили. Ба і хто скаже, що не розумно присудили коли коваль оден був на ціле місто та всякому потрібний, чи підкувати чоботи жовті та червоні, — бо обцасових чорних ще тоді відай і на світі не було, — а шевців було до лиха, так щож? одного повісять, то двацять буде.

Отже то до тої ради прибрали за радного одного молодого без бороди, сина одного старого радного, тай так эго посадили, що отець сидів на лаві поруч з сином. — Прийшло ся до ради, всі згодили ся, як батько сказав, лиш один син не хоче, та все доводить із письма, не так повинно бути, що всі зле судять, та правду щирю сказавши, і батькови в очи сказав, що зле, і так договорює, що і годі. — Батько розсердив ся; що вже не знав що синові відповісти, як відверне руку так і затне сина в лице: »Мовчи дурню! Так тато каже — старшина голова!«

Тут всі остовпіли. Син засоромив ся що эго, радного, в лице ударено, та ще в раді при всіх; — встав, підняв руку, та і хотів тою міркою відмірити — але по-

глянув на батька — та і відвернув ся, і ударив сусіда-радного по лиці: »Чергою, пане брате, чергою подайте! то оно і батькови дістанеть ся!« Сусід сусіда лусь-лусь, пійшло до окола від радного до радного, аж на батькови стало.

От такі то колись мудрі радні бували і не від того, щоби і тепер таких не було?

II.

БЮТЬ ТАЙ ПЛАКАТИ НЕ ДАЮТЬ.

Зайшов подорожний до хати, і просить ся на ніч, — та саме тоді надійшов, коли жінка чоловіка біла. — »Добрий вечер,« каже подорожний. »Добре здоровля.« — Не принялиби ви мене на ніч, коли ласка ваша? — Та добре, ви хати не залежите. А з далекої ви дороги? З від-кіля пан Бог провадить? що там чувати? — почала питати жінка подорожного, забувши на свого чоловіка, що його біла і лаяла. — От що чувати! — каже подорожний — біда і бють та плакати не дають. — А от чуэш, — а от чуэш старий псе — обізвала ся знов до свого чоловіка — яка біда у людей, а тобі у мене що за лихо? нареवेश ся що днини, кільки хочеш. — Тай ласкаво знов до подорожного; сідайте лишень, таже трудні ви з дороги: щоби вам зварити? може пиріжків з сметаною, коли скромно істе, бо ми бачите, понеділкуэм — і все старому лопотіла, що у людей гірше, бо там бють і плакати не дають; а она його що дня вибэ, та і плакати не боронить.

III.

ПАНСЬКА ЧУПРИНА.

»Чоловіче бій ся Бога, ратуй мене!« — кричав потапаючий лихий пан. Хлоп узрівши його з берега,

задумав ся тай каже: А як же, вас, пане, ратувати, коли вас би за лоб тягнути, а ви наш пан? — »Тягни як хоч щоби лиш смерти не пожити.« Хлоп думає, думає аж надбігло більше людей, тай кажуть: »Де-ж можна за чуприну брати? Щоби він вже був за пан, аби його мужик за чуприну сіпав!« — »Та певно«, обізвав ся знов котрийсь — що не годить ся: бо видно, що панська чуприна на то на світі, щоби ю пани тягнули, як хотять і куди хотять!«

От так люди радили, радили, та балакали на березі, що робити; а панич кричав! хто в Бога вірує, ратуйте! — Кричав, кричав, тай утопив ся.

IV.

ОБІЦЯВ ПАН КОЖУХ ТА ТЕПЛЕ ЙОГО СЛОВО.

Козаки гуляли в коршмі, та напивали ся а тут надійшла баба жебрачка, підслухала під дверми, тай думає собі: Тепер козаченьки підгуляли, то і по таляреви дадуть милостині, а котрий підохочений, то бодай чи червінця не викине? Бо то бачите наші давні козаки не були бідаки, а червінцями сіяли, золоті підковки носили, в шовкових штанах ходили, а ворогів—Господоньку! — де попали, — всіх вирубали — все забрали — тож і гуляли, іли, пили, нічим не журили ся і нікого не бояли ся. То такі були наші козаки. — Відхилила бабуня двері, влізла в хату, тай стала в куточку коло печи і Отченаш говорить, вздыхаючи та покахикує. А козаки і байдуже, і не дивлють ся на ню. — То-ж вона підійшла ближше, та трясє ся і просить: Будьте ласкаві, панове, дайте старовині який гріш, поратуйте бідную, я буду Боженька просити, аби вам дав здоровлячко, та щасливе панованє та войованє.

Один, козак обернувши ся, каже: »А що ти бабо трясєш ся, чись змерзла?« »Та змерзла паноньку, от біда, зима іде, а я бідна, нема в що і одягнути ся,« —

сказала бабка. А козак борзо потішив її: »Не жури ся, бабо я тобі кожух куплю«. — Бог-да прости! дякувать вапеці — перебила, дякуючи урадована бабка. А козак її в відповідь! »Здорово зноси, бабуню!« — тай відвернув ся до своїх, і всі козаки зареготали ся. — А бабка постоявши, постоявши, обернула ся, тай пішла, думаючи собі: »Обіцяв пан кожух, та тепле його слово.«

V.

ЦИГАНСЬКЕ ПРАВИЛО.

Один ґазда запросив собі кума цигана на обід. Сівши коло стола, ожидаючи заким ґаздиня де-що до стола принесе. По многих стравах, подала ґаздиня бароболу з сметаною, котрої половину миски добре сметаною замастила, а другу лиш трошки, і тую обернула до цигана. — Циган порозумівши то, почав нібито нарікати на свою жінку і каже: Ей кумоньку, тото ви щасливі, що вам Бог дав таку добру приятельку, бо моя ледащиця лише мене їсть; но як лиш прийду до дому, то от так їй шию укручу і обернув миску смарованим до себе.

VI.

ДИВО.

Жидок прийшов на село до одного господаря, котрий лагодив ся на весіля; а кухарки коло печі всякі страви варили. Межи тими стравами варила ся садовина, котру на селі прядивом накривають, коли до печи приставляють. Жид увидівши те конче хотів знати і виділи, коли люди тоє прядиво їсти будуть, чекаючи через ціле весіля а не побачивши, щоби прядиво їли сказав: »Дивно мені, що я видів як клоче варили і коли всі страви поїли, а клоча і не покуштували«.

VII.

ЗА НЕПОСЛУХ ТРИ РАЗИ КАРА.

Ісус Христос ішов дорогою з святим Петром і Павлом. Переходячи коло коршми, де гуляли піяки, каже Петро: »Господи вступім подивити ся.« »Будуть бити,« каже Ісус. Ей ходім, наставав Петро, і не дав супокою заким не вступили. Коли в двері вступили зараз показала ся у Петра скришка на плечах. Увидівши піяки скришку, скричали: »Музика, музика, грай!« Петро відговорює ся, що не уміє грати і що навіть скрипки не має. »А от на плечах у тебе єсть.« А то ніхто не видить лише Ісус і піяки. Зачали напирати, но якось не били, лише казали, щоби старці ночували. Полягали спати, а піяки ще собі підпили, і почали знов силувати Петра, котрий на ліжку крайний спав, щоби грав. Тепер коли Петро їм відмовив, побили Петра. Коли уступили ся, каже Петро по тихо: Господи, лягай ти з краю, а я в середині. І перемінили ся. Приходять п'яні знов до них і кажуть! Билисьмо крайного, ану тепер середного, і побили знов Петра, і пішли дальше пити. Петро знов каже: Господи, най Павло уже лягає в середині, а я аж по при стіну. Знов поміняли ся. П'янюги прийшли і зачали кричати: билисьмо крайного і середного, тепер ще третого, і знов Петра добре вибили. Коли на другий день повставали, каже Ісус Христос: Видиш, а я не казав, що будуть бити? Правда, каже Петро, і від того часу ніколи вже не вступав до коршми.

VIII.

ОПОВІДАНЭ ФЛЕЙТРА ІВАНА ВОЙТОВИЧА.

В корчмі: »Гей Мошку, гіб мір бір! Но худко файфлюхте кер, тутка перед мене!«

Мошко кладе перед Войтовича літр пива, Войтович потягнув добрий лик, потім сплюнув, зробив брр...

і каже. »Файфлюхте кер! Теремтете! не таке сем наталянське віно! Того як вишэш, то і пятах почувэш!«

»Або-ж ви пане вояк, були у Наталії?« питають люди.

»Ну я — ріхтік, що був,« каже Войтович, підкручуючи собі вус, »от і хочу вам нині про Наталію розказаць, фафлюхте кер!?

Як мене до війська віддали, то зараз засинтировали і відразу до касарні. А всі до мене: »Сервус Войтович, ві гец, ві гец?« Пан капітан покляпав мене по раменю, тай каже до пана фелэбра: »Везь Войтовіча до твего цугу і до твої цимбри, нэх сэ прендко зецирки учи, щоби був прендко флейтром, бо він э дихтик мужа«. А камраця ось то мені показують, як кльопаць деку і капудраки як абтриннік пуцоваць.

Ходзів я що ранку до фляйжбанку по фляйш для менажи. Раз кажу я до жида; »Абрумку, файфлюхте юд, нині у нас свято, дай доброго фляйшу;« дивлюсь, він замість фляйшу, самих кньохів наклав. Це мене барзо розбурило; як шпурну у него кньохами, він лиш вайкнув і накрив ся фусами, тай ніби до мене ферзами намахував. Всі камраця зареготались і гукнули:» Файс Войтович, ти діхтик, і орнліхе мужа!« Не лиш камраця, но і старші мене любили. Раз послалі мене пан капраль по зайдлю шматирки, бо бачите по тій зецирці, то не одного вояка аж коло серця млоіть. Пішов я, разом чую хтось гукаэ за мною; »Войтович гальт: »обзираюсь а то наш пан капітан. А я покорне мильдую: післали мене пан капраль по шнапс. «Той час рехцум до касарні,« заgrimіли пан капітан, я ся вруців но і ім сказав. »добже, я сем вруцю, но мені і вам гірке лихо буде від пана капраля«. З вэлькім жалем вруців я ся до цимбри. Пан капраль билі троха гнівні, но не казалі мені нічого бо билі дуже мягкого серця. Не довго я той зециркі учив ся бачите на моэй голові ніхто кілэ не цісав а добрий голові тра лиш дві слові. Коротко по сим гавансовав я на віцефлэйтра:

юж і Войтович собі саржа, юж маэ лєнунок більший, юж шугів не віксуэ... він собі панок на цілу гємбу. Не довго по сім діставім бефель до Наталіі машєроваць. Боже як нам серце вцэшилось, вояк, в гаризоні як старий гриб, плісніэ, а як учуэ за маршруту, кватирма-хі, ту мі серце у грудзіх не еднорал-марш, але до штурму бубнить. Заграла банда, бубни задудніли, а ми анс цвай, анс цвай і вшіцко напшуд. Такєсьмо машє-ровалі — сам не памятаю як длуго: разом сталім пер-ред барз вэлькі гори — Яльпи; барз то високі гури, а блищать як золото і срібло. З тих Яльпів дзівілсэ я на море, а оно таке довге, таке широке і вельке, ні по-чонтку, ні кінця не мало у тім морі сонце купалоси, — відзіл я на свої очи, як оно там купалось, вмивалось через цілу ніч, а рано таке файс сходило, таке пэхне, якби та голька, що протів нэдзэлі маковим лугом вми-ла ся. А шедл, з нами пан войцец еднорал Радзэцкій, що був собі барз добрий еднорал.

Аж ту машіруэмо під едну вельку гору; А ту при-ходзі пан войцец еднорал Радзэцкій до мене тай каже: »Войтович! А я кажу. »Гер пані коштан!« Вєзь гвер ін ді баланз бо небеса проколиш.« А я сэ дзівю, терем-тете, а то цвай цоль до неба! А як котрий дихтик мужа хтів огню до люльки вкресати, то іно багнетом по звіз-ді чах! Искра скочила, тай собі люльку закурив! Аж то я пржиходзем раз до пана Войца Радзэцкого, мель-дую барз покорнэ і питаю ся, дзэ ту конєць свята э? Пан войцец Радзэцкій каже до мене: »Тєн конэц свя-та бардз далэкій, але ти дихтик мужа ідзь та знайдєш.« Тай-єм взявсэ тай пішов. Іду, я іду, тай пржиходзім на эдну вэльку скалу тай мислім собі, що ту конєць свята э, тай эм сів тай ногами балямцаю.

Алэ эден шух був кэпскій, злє пршевьонзаний, тай впав. Леці, леці він по під фельзи, по під хмари, а такій маленький, як макове зерно, залєдвиго юж ві-дно. Ах! фафлюхте теремтете! Сівэм тай задумавсі; як-то до Наталіі іти в однім шузі босаком? Таже Та-

лянки будут ся сміяти. Пан копітан не дасть нових ці-жемків, а пан капраль будуть сварити. Аж ту мене по раменю кляп! Я се дзівю, а то войцец еднорал Радзэцкій, тай каже до мене. »Войтович!« А я кажу: »Гир пані копітан!« Встидьсе ти такі дихтик і орнліх мужа, тай так сэ задумав«. Зле, пані копітан, шуг був кепскі тай злэ пршевьонзаний, тай впав. Подзівцісэ які малэнкій он! он! А як ся пан капраль довідаэ, то будзэ вам і мені біда:« Войцэц Радзэцкий каже до мене: Твуй шуг-фус зараз ту будзі.« Тай витягнув таку табакэрку, і з неі кавалок магнэзу, тай поставив, а муй шуг по під фелзи фів, фів-цик! Тай підковою до магнэзу причепив ся. А Войцэц Радзэцкий каже до мене; »Ходь, те-раз до Наталіі машеруэмо.« А ідзэмо, а ту на процівко нас миліон. Таліянів стойом.

А вицьогнули они одну таку велику гармату що була дві мілі довга, цвэрць мілі широка і як вистріли з неі, ціла земля задудніла і міліони наших камратів за біла, всі валили ся як під косою трава. Аж ту приходить до мене пан войцец еднорал Радзэцкій тай каже до мене: »Войтович«. А я кажу: »Гир! пані копітан! Тша щось радзіць, бо вигінэмо. А всі до мене »татуненько, мамуненько, моя рідна, Войтовіч брате не дай нам марно загибати!« Мислім, собі, цо ту робіць, тай-эм взэв такі два дихтики мужа як я, то зробілісьмо ви-ла тай стронцілісмо ту гармату гет в дул, за що хтіли мене робити копітаном. Але я кажу до пана Войца Радзэцкого: »Ні вумім читати ані писати, эще такі люме-ра, що на люнтерії виходзо то вумім, алэ такі дрібненькі як мак, то нэ.« Але були старші флейтри, що ли-бонь розуміли письмо тай-эм просів пана войца Ра-дзэцкого, щоби іх зробив копітанами, а мене зробили фльйтром. Раз нэ знам як то було, гнались за намі. Та-ліянці. Я рейтеруую цо сіла, разом дзівлю, а перед мно-ю така широка ріка — не памятаю чи По чи Мінцю, що ні переплинуць. Біднаж моя головонько!

Но Войтович завжде родум маэ. Дзівлюсь а то сэ-

дзі собі барз велька муха одною ногою на тім, а другою на тамтім березі. Не було коли довго думаць, бо ф'афлюхте Таліянці таки в слід за нами, а кулі як галушки літали. Вхопив я ся за хребет мухи, зробив ф'айс вольтиже і дзів ся, а Войтович вже на другім боці і сміэ ся на ціле горло з Наталіянів, а они сталі над берегом, ківали кулаками і дзівувалісь, як я без човна і весла на той бік дістав ся. Позналі вони, що я флэйтер Войтович! ф'айфлюхте кер! А з тамтонд помашеровалісьмо до Наталіі. А Наталія то э наталіянський край, э дуже слічний край, що буцім бардзо э. Там фіґи як макухи, шмеранці за великі як дитинячі голови, а таких іх э, як у нас трави та зіля. А цюцюн то юж краєни росте, та може знаэте ті таліянські дзигари, що то в них соломка э? То там так росте як у нас троцца в очеретах, то іно іди, ножиком відкрай і кури. А цукор то по фельзах росте. Там нарукували ми до эдноі ґури, я дзівлюсь з блізка, а то цала ґура з самого цукру, впицкі мужа вцішились, пржибэґлі і нуже скалу лізаць. Ми так росул лип цукром солілі і печеним цукром менажувалі ся, всі дитики мужа, таки солодкі поставали ся, що мухи і комарі до іх ліца і рук як до мідю ліцли. Гей! гей: барз добре там жицэ! А як котрий орнлихе мужа пішов до ліса, то нарвав собі повне чачо розинків, і шмаранців, ляг собі і ів, ів аж розперезав ся. А віно там не у бочках, не в сажівках; віном ми там і коні наповали; чоповому брату там як у раю було гучно-бучно, там він собі жив: рано у вечір і у півночи все, віно як вуж цідив, і шмаранчами закусывав. Гей! гей! цо там за жицэ било! Іж пій і весели ся, а цо ютро буде не жури ся! А як там тепленько сонічко світить, в полудне так низенько стаэ що дихтик мужа пальцем эго досягаэ... А ті Таліянці без сорочок ходять, так тепленько там э. А ті Таліяни, то барз фалпивий нарід, що буцім фалпивий э. Так уже дитина від цицьки по таліянськи сварґоче. Файфлюхте кер, теремтете!

Панове ґазди, не булісьте в світі як ми вояки, не знаэте, цо то значить по наталійськи говорити, то якесь

таке дивне що і слово не розуміти! Шваркотя і шваркотя, а ти ся дзівіш на них і лиш плечима стискаєш! З Наталії тосьмо машеровалі через Відень до Колешинбургу. А в Відні, тось-мо машировалі пршес еден барзо вэлкі коцьол тши дні, а на сьродку під самов амбоном мэлісьмо рошток і менажу готовалісьмо.

Як-сьмо з Колешенбургу вимашеровалі тосьмо машировалі пршез Мораве, тусь-мо готовалі книдлі, то були таки вэлки як дині. Якесьмо кашу готовалі, то був таки один вэлкі коцьол, що дамшіф в ним плівал і з него тши мужа веслами кашу мішали!

Панове ґазди, сходяв-эм світи, видівэм Відню, Венедику, але нема міста як Садогура, Чернівці тай Коломия!

ІХ.

О ТІМ, ЯК ІВАН БРЕХУН ДІСТАВ СЯ НА МІСЯЦЬ.

Була моя мама мною бременна і захотіло ся їй печених шпаків. — Дивлю ся я татови байдуже, а мама ляментує за шпаками. Пустив ся я за тими шпаками — іду, іду дивлю ся, а печені шпаки летять на ріжні, тай залетіли в гречане дупло. Підліз я до дупла, пхаю руку не мож, пхаю ногу не — мож. Щож ту робити? Прийшов я на гадку треба цілому влізти. Скорчив ся я в десятеро; вліз в дупло, а там, Господи! Шпаки аж засміяли ся, побачивши мене. Беру, ім що могу, а решта ховаю то по за пазуху, то в рукави тай в холяви від постолів, через що я зробив ся грубшій, тай з відтам ані руш вилізти. Тут біда або умирай, або радь ся шпаків, що в такім нещастю робити? Іду я до голови по розум, і приходить мені на гадку, що дома у мого батька э тупиця сокира. Побіг я скоренько до дому по сокиру і щасливо вирубав ся. Іду до дому, несу мамі шпаки. Дивлю ся а пчола летить. Як гримну обухом пчолу по голові, — убив; пчола упала. Як зачав я тоту пчолу давити (дусити), надусив бербеницю меду тай

кружок воску гей колесо. Тут мені вже тяжко нести і мід і віск і сокиру і шпаки, ба ще до того і сам як бочка обівшись, думаю чи би то з того воску не дало ся зробити коня і все то на него покласти. Так я і зробив. Повисаджував я то все на коня, сідаю, іду іду. Аж ту може за чверть години чую, а то щось: гі, гі, гі, гі, — гі, гі, гі, гі, по зад мене. Я обзираю ся, а то, бачите, я не присокотив ся, тай сідаючи на коня, поклав сокиру ту-пицю за пояс, тай видите іхав байдуже. Коник хитав ся, тай і сокира помаленьку: цюк, цюк, тай перетяла коня. Тай (вибачте) зад за передом рже, бо геть далеко лишив ся. Падоньку-ж мій! щож ту тепер робити? Злажу я з того передка, тай кличу на зад: цьоню,цьось, цьось, цьось: надбіг зад, я прикладаю, тай лізу на вербу, зрубав гиляку, затесав кіл тай притяг зад до переда і тим колом збив до купи. Іду я далі, іду, вже і до дому не далеко, аж тут оглядаю ся, а то бачите верба пустила одноліток такий високий, що аж до місяця. Я нагадав собі що мої кривні були мені винні гроші і поумирали, тай мусять там бути. Лізу я тим однолітком аж на місяць. Виліз, дивлю ся, а там мої кривні так по корчмах шють, що гук, бо иншої роботи не мають. Погуляв я там дві неділі, віддали мені гроші, і я попрощав ся, іду назад. Приходжу до того місця де я виліз, дивлю ся: ов! біда! Кінь, видите, напас ся на кільканайцять сяжней; тай мені годі уже злізти. Що робити? Іду до млина, дивлю ся, а тут гречана полова на камени млинськiм стоїть на купі, і камінь що сила крутить ся. Я з тої полови сплів посторонок, прийшов на давне місце, щоби спустити ся на землю, бо мама без шпаків може вже усхла, та що робить мій коник і мід? Ну, вже спускаюсь. Тут ще може яких пять сяжней до землі, а посторонка не стало. А я і не богато думаючи, що урву посторонок на горі, то підточу на долині, і так я зробив кілька рази, а споглянувши на діл, здавало ся що вже не далеко мої ноги від землі. Міркую я, треба скочити Та пустив я з рук посторонок, тай лечу на землю; а то

бачите була ще добра миля до землі; Падоньку! — аж тепер моя смерть! Лечу, лечу, я дивлю ся на діл, а під мною страшно велика вода — море Господоньку! аж в воді буде мені вже кінець. Чую я, а то щось загуділо за мною, і в той самий час якась величезна куля підлетіла мені під самі ноги, і летить впрост на другий беріг води. Не багато я думав, сів на ту кулю і летимо. А то, бачите, в самий той час коли я спускав ся з місяця, була війна Турків з Москалями, та Турок стрілив на Москаля з тамтої сторони моря, тай я на тую кулю сів тай лечу впрост на Москаля, котрий стояв на другім боці і їв ковбасу. Як лиш Москаль узрів що ми летимо, сховав ковбасу за пазуху, сплюнув в обі жмені, тай хап одною рукою за ту кулю, а другою мене за чуприну, тай закричав; а сукин син — і бух мною о землю, а я лиш йойкнув. Кулю взяв тай сховав до патронташа, а відтак зігнув ся підніс мене за чуприну, і каже а! то ти Ляшок, сукин син, в місті з вражим бісурманом хотіли мене убить — пожди! Взяв він мене своїми локтевими пальцями в самім поясі, подумав щось собі, а потім три рази перехристившись падоньку мій! — вітворив свій рот, гейби челюсти від печи і... далі мене в рот, бачите хотів мене живцем зісти. Віддиху в мене не стало, я не міг ані слова промовити та коли вже страшні сяжневі зубиска Москаля мали мене на двоє перетяти, а я в роті Москаля зачав ся хрестити, та не хочачи заскоботав руками його піднебінэ, Москаль стряс ся, та витягнув мене з рота, а я все хрещу ся, та хрещу ся, а він на мене дивить ся, дивить ся а дальше питаэ: а ти что за один? Ой паноньку мій, воячку мій, татуненько мій, — таже я Іван Брехун з Галичини — Руснак — щирій! Ну а что ти ділал з бисурманом, питаэсь Москаль. Та я пішов мамі за пшпаками, бо страх як зі захотіло ся. Брешеш сукин-син — ти бунтовник, і як не копне мене ногою вибачте, в задок, та я аж перед нашою хатою впинив ся. А коли я до дому повернив, там застав я що мама зажурившись без пшпаків мене на світ видала.

Х.

ЯК ГАЗДА СВОГО КУМА ЦИГАНА ОШУКАВ.

Настала косовиця. Радить ся газда жінки що треба косарів. Жінка каже шкод анаймати других, відкоти ти, тай возьми собі до помочи кума цигана, та хоть ему заплатиш то не жаль, бо то кум. Запросивши газда кума, на другий день рано беруть з собою горівку, харч і воду, тай оба ідуть на сіножать траву косити. Но заким прийшли на місце вже сонце на сніданє. Каже циган: куме поснідаймо, тай потому возьмемо ся косити. Газда пристав на кума раду, тай далі шють горівку і закусують.

Поснідавши каже циган: кумоньку, то-то би було добре троха пролежати ся, щоби ся сало завязало. Кум і на тоє пристав. Полягали і спять; а тут сонце вже до полудня, спекло їх в голову, тай вони пробудили ся. А циган заспаний каже: Куме тепер пообідаймо, тай зачнемо косити. Газда і на тото пристав, тай вже обідають, а до полудня ще і одного покоса не вкосили. Пообідавши, каже циган: ей кумоньку, тепер дуже горячо, не мож косити, сідаймо в холод та поклепаймо коси, перед вечером будуть з росою добре рубати: Уже і бабки збили і коси поклепали, а то сонце вже геть над захід, бо циган собі все помаленьку. Я думаю, відізвав ся циган, що ми заразом вже і пополуднуємо, а потому будемо косити. Газда і на тоє пристає, пополуднували. Випивши всю горівку, тай всю закуску споживши, каже знов циган, що в тінистім холоді дуже добре би проспати ся, бо мухи вже майже утихли, тай не будуть кусати. Полягали спати, а пробудивши ся вже таки вечер. Тепер куме, каже циган, ходім до дому, повечеряємо, а завтра, як вийдемо, то так будемо вже косити, то у вас то у себе! Прийшли до дому, газдиня злагодила вечеру, просить до стола, а не знає що куми ані пластка сіна вкосили. Повечерявши, циган подякував, тай пішов в село до дому і обіцяв завтра павно прийти,

бо думає собі, що і завтра так даром возьме плату як нині. На другий день ґазда схопив ся рано, бере косу і каже: »Ти жінко, абись нині нічо не варила, тай і не неси до нас на поле, бо циган-кум, лайдак, вчера сам не косив, тай і мені день згаїв, аж перед вечером набереш в діраві горшки якої пустої страви або зливок, тай ніби нам принесеш. А я ніби тебе зобачу, тай з злости за тобою нажену ся, а ти то кинь, а сама утікай до дому, і аж в вечер щобись файну вечеру зварила«. Взявши собі добрий кавал хліба і солонини, тай пішов, а здивавшись вже на дорозі з своїм кумом, пішли на поле. Зачали косити, косять, косять, сонце вже в обід, ба і в полудне, а жінка не виносить істи. Ґазда ніби то косить за циганом, тай таки назираючи, каже: скорше бо куме аби ноги нехотячи не скалічити: А кумови і ноги не в голові, лиш черево порожне. Тут вже і пополудню, ґазда собі вийме якрадкомо хліба і солонини із за позухи, тай перекусує, а кум жене, бо сей за ним добре гонить не голодний. Е;, каже ґазда, ото пся віра жінка, чоловіче, істи не виносить, а я вже аж млію з голоду, але як вже принесе, то їй косою шию утну. Кумоньку, робіть що хочете, але тоді як уже попоімо, бо ще порозсипає іду тай погинемо з голоду. Но, но, каже ґазда, коби я зі явидів, я їй покажу, коли косарям істи нести. Ще того не договорив, дивить ся, аж ось далеко на поли іде ґаздиня, тай в обох руках несе горшки з харчем. Скоро лиш троха приблизила ся аж тут чоловік з косою і з криком за нею; вона перепудившись, кинула тими горшками добре до землі, а сама утікла до дому. Кум, сарако, приходить з жалем і лягає на черево, а хлештаючи зливки з страви, каже; Бодай вас куме, а я не казав що так буде? Посербав трохи, но то мало значило, тай дальше до коси, косить, а такий голодний аж чорний, лиш ногами плете. Став дивить ся, на сонце чи високо, тай киває рукою, аби скорше заходило в долину, а ґазда киває в гору! Циган придивив ся, тай каже; Кумоньку та не коло-

тіть вже сонцем, най вже іде, як іде, хоть не спиняйте його. Заледво досяг циган до вечера. Ідуть до дому, і сіли вечеряти. Газдиня поклала гладунець квасного молока, свіжого, а на столі житний свіжий хліб. Череве стало як бочка, трохи не трісне, а так попоїв, що пальцем можна досягнути. А тогди газдиня витягає з печи яєчницю, потому пироги, кум лиш покушає, тай нема де класти; далій ковбаси і всячину, а на кінець і порося печене. Подививши ся на то циган, а не могучи вже більше їсти, лише сказав: »Кумоньку! знала твоя газдиня як їсти варити, но не знала як давати«. І каже: Найтя хоть поцілую; і поцілував поросятко, бо не міг більше їсти. По тім пішов домів.

ХІ.

З ВІДКИ ВЗЯЛА СЯ ГОРІВКА?

(Українська байка.)

Пють люди горівку, а не знають з відки вона взяла ся. А що то певно є, що не з божої волі, бо вона є початком всего лиха для людей, то розуміє ся, ніхто отже инший лиш біс її видумав. А як то було, послухайте!

Діяло ся то ще дуже давно. Люди жили собі дуже мирно; піяків не було, не було злодіїв, розбійників, підпалячів і всяких грішників, на землі. Чорти дуже сумували, бо під своє панованє мало кого забирали. Наконєць подумав нечистий і каже: я їм звару таке питє, що хто лиш випє його, той удуріє і буде творити всякому шкоду і всякі переступки і гріхи, і підпаде під моє панованє. Так і стало ся. Почав варити він той напій. Вогнище розложив таке, що аж в небі закурило ся, аж до Бога дим дійшов.

— Чи ви чуєте дим? питає Бог.

— Чуємо, відповідають, святі та лиш не знаєм звідки такий димиско.

Петре, каже Бог, піди і подиви ся що се там таке робить ся на землі.

Закинув Петро на себе петек (опанчу) тай пішов. Приходить до нечистого і питає: що се ти робиш? — Та що, от людям питя варю, — нехай пють то менше води вишють.

— А диви який ти добрісенький; а що-ж, яке воно тото питя? питає Петро.

— От покушайте, каже сатана.

Лиш апостол ликнув, так і з місця не поступив, но до стояв там і упав і захрапів. А сатана як курить, так курить; людей повно коло него, не може обігнати ся, кождий пхає ся, кождий хоче напиту ся.

А в небі дим, аж в носах всім крутить, очи впідає.

— Що се таке, пійди но ти Павле, та зжени Петра, що він там робить, каже Бог.

Накинув Павло бурку на себе і приходить до нечистого і питає:

— Чого се Петро тут лежить, і чого ти так куриш, що годі в небі видержати?

— Лежить Петро, бо утомив ся дуже а я варю напитек для людей, бачите, скільки тут миру.

— Що то за напитек, питає Павло нечистого.

— Попробуйте, от бачите, люди і набоженство в церкві покинули, а бють ся аж за него, таке добре відповідає сатана нечиста.

Взяв Павло того напою, та лиш скоштував, зробив два кроки, заточив ся, тай і грим на землю не далеко Петра. — А в небі не мож вже і дивити ся, — страшно диму, святі праведники не можуть вже і дихати. Тут Бог закликав Юрка, та каже: Піди но коза-че та приклич тамтих, та подиви ся, який там біс так курить, накажи щоби зараз перестав, бо як я встану, то лихо буде там на землі.

Юрко розніваний, захопив за спису, шаблю приперезав і в миг ока став коло нечистого і питає: Що се ти робиш проклятий, давно тебе на патли брали і в

смолу кидали, та з неба гнали, та ти вже забув, чекай я тобі нагадаю! Нечистий злякав ся, а св. Юрій узрівши Петра і Павла лежачих на землі, питає: А ті чого лежать? і зараз Павла списою в бік, Павло схопив ся як опарений. Він тоді Петра пробудив, але Петро так близько коло вогню лежав, що аж пола пригоріла, а він подививши ся на полу сказав: »Найже буде те прокляте пито горівкою«.

Тут Юрій зачав розпитувати ся Петра і Павла, що з ними стало ся, а коли ті оповіли йому нечисте діло, вхопив Юрко за спису і даліже сатану по під хребет, то під ребро, а шаблею по голові і так його оббамбурив, що сатана довго а довго кавинчав в кутику в пеклі.

То-то байка. А правда ось та, що горівка видумана таки по правді сатаною, дуже много а премного століть, як її уживають. Кілько-ж то нивок, домів ґрунтів, здоровля і чести потратили наші люди від того диявольського напиту, не споминаючи вже о утраті царства небесного.

XII.

ЯК НАЙМИТ НАУЧИВ СВОГО ГАЗДИКА ЩОБИ ЙОМУ ІСТИ ДОБРЕ ДАВАВ?

Був ґазда дуже лукавий, а ще лукавійша ґаздиня. Любили вони мати ким робити, а не любили челяди істи дати. Як весь божий рік, нічо, лиш борщик, рідонько засипаний, та капуста з храбусту, хліба лиш на показ — а щоби його не істи, бо шкода.

Дістали вони цікавого наймита Івана. Виправляючи його ґаздиня на поле, насипала на мищину борщику, та повідає: »поснідай Івасю а відтак буде обід«. Івась хлепнув борщику, бо що то голий борщ, переливає ся по кишках в череві, а сити не дасть. Дайте ґаздинечко, зараз і обід, що то два рази до іди сідати, каже Івась. ґаздиня гадає: о се добрий наймит, коли не хоче два рази сідати лиш цілу днину радби робити

без перерви; дала йому і обідець. Но Івась попоївши, не чує ще ладу в кишках. Ей, газдинечко, се би до вечери знов сідати, та вже дайте і вечеру, най зараз зім. Газдиня дала і вечеру. Попоївши Івась, перехристився, та стає до Отченашу. Молить ся, молить ся, газдиня повідає: іди вже раз в поле! А де ви бачили, каже Івась, щоби люди по вечері ішли до роботи; по вечері мовлють молитви та спати лягають, так і я повечерявши, іду в стодолу.

Подумала газдиня що з Івасем крута справа, на другу днину дала йому таке сніданє, що Івась вже не забагав обіду ні вечери.

ХІІІ.

ЩО ІВАН В ПЕКЛІ ВИДІВ.

Іван був бідним чоловіком, не мав лиш хатину і город; а дітей, нівроку, мало не що року прибувало.

А давно за панщини пани давали людям топливо з ліса по фірі що тижня. Но Іван не був ґрунтовим, то йому не давали, бо і тим, що належало ся, пані що дуже лукава була, не хотіла давати, і люди мерзли бувало в зимі і не було при чім страви зварити. Коли же пані померла, настав її син, як то повідають: яка грушка така юшка, яка мама була такий і син.

Раз іде собі Іван з поля, аж ту жене бричка, а на ній два пани в фґрачках, в червоних шапочках з люльками в зубах.

— А що ти за один? поспитав його один пан.

— От, повідає Іван, бідний зарібник.

— А чомуж ти бідуєш?

— Бо нема, паночку, на чім панувати. Маю всего лиш три грядці огорода.

— Ану, то ідь з нами. Дамо тобі сто червоних.

— Поїду, каже Іван, лиш побігну жінці скажу, що іду.

Сказав жінці Іван, сів з панами поїхав.

Ідуть, ідуть, ідуть, аж заїхали до пекла. Там йому ті два, що він з ними приїхав і що були найстарші чорти повідають: От тут твоя робота буде така! будеш возити дрова з ліса, та підкладати під кітли. А в тих кітлах, бачите; пани, жида, міщане і всякі люди, но найбільше такой панів, так смажать ся аж сквирчить смола.

Дали вони Іванови віз великий, тяжкий, добре кований, і кобилу таку суху, що лиш шкіра і кости, а батіг ще з цвочками і повідають; бий, не питай, що ся влізе, лиш добре вози дрова і підкладай під душі.

Іван заложив кобилу, поїхав, возить дрова і підкладає. Аж одного разу така студінь, впала ожеледа, а кобила не кована він набрав повний віз дров, кобила паде на коліна не годна рушити з місця, він бє, аж кров витріскує, кобила зноровила ся, стоїть, ні вперед ні в зад. Стоїть Іван, не знає що діяти.

Аж кобила каже: Іване!

Іван слухає, перелякав ся, не вірить щоби то кобила говорила: а вона другий раз: — Іване!

— Ігі!

— Іване, ти мнє нє познал?

— Ні, каже Іван, — бігме ні.

— Тажто я твоя пані!

— Йой, йой!

— Так Іване, так, я покутуєм так за то, цо я била такон лукавон, цо я дров нє давала з лясу бідним людем.

— Йой, йой!

— Ой так!

Іван бере ся здійсмати поліна з воза, щоби пані лекше було возити, та вона дивить ся на него та каже:

— Мнє ти юж нє поратуєш, алє везь тен пєрсьцєнь — тай випустила перстєнь з межи зубів — тай занєсь до мєго сина і повєдз му як я ту цїрші, та щоби

вин ти нэ пршишедл, щоби давал людзом, цо ім сэ належе з лясу.

Надібравши Іван дров, приїхав з ними до кітлів та прийшов до чортів, щоби му заплатили, та взяв гроші червонці і перстень іде до пана.

— Паноньку, ой коби ви знали, як ваша мама бідують в пеклі?

— Цо ти дурню гадаш?

— Не вірите, а дивіть, а вот перстень, тот самий, щосьти ю з ним ховали.

Пан подивив ся, правда.

— Ну і що?

— Та то, що ваша мама переказувала до вас, щобсьте людям давали, що ім ся належить.

Від тогди пан покаяв ся, і доки панщина була, правда що давав: як панщину скасували, зробив по своєму, та вже не згадуэ ніколи за маму.

XIV.

ПАНИ І ЦИГАН.

Ідуть раз два пани каритою, та здибали цигана. З чого ти жиєш цигане? повідаэ оден пан, ґрунту не маєш, робити нічого не робиш, бо коли іду туди, все виджу що ти лиш на сонци париш ся.

— З чого жию? каже циган, я маю таку манту.

— А деж тая твоя манта?

— А вон там під дубом я її забув.

— Ану принеси, каже пан, я би її рад видіти.

— То довго забавить, каже циган, от хочете її паночку видіти, най мій хлопець сідаэ на коня та приве-зе.

Пан казав коня виложити, циганьча сіло, поїхало просто до дуба. Но щось і бавить ся. Ждуть, не вертаэ, панови вже за богато було ждати каже циганови:

— Та, що таке, що він не вертаэ?

— Ба, що таке? бо він бідний самий не годен її взяти на коня, бо вона тяжка.

— Ну, каже пан, так ти сідай на другого коня, та гони, а не бав ся.

Циган сів, но скоро лиш відіхав кавалок, покловив ся панам і каже:

Ідьте, пани, не чекайте, оден тягніть, другий пхайте!

А сам як затав коня, то вже його пани більше не побачили, ні коників своїх.

XV.

ЖІНОЧЕ ПОКАЯННЄ.

Був собі в однім місті мужичок, як той казав ситий. Всего добра у него було до волі, не лукавий був і не знав ні Бога ні ближнього. До церкви ніколи не ходив, бо або студено було, а він на студінь, як казав не терпячий, або душно, а тоді казав, він бояв ся, щоби не умлів, або болото було, то шкода чобіт, або заве-руха, або дощ, то годі іти, а так бувало лиш на оден Великдень прийде до церкви, і то не до церкви лиш на цминтар з паскою. Він звав ся Софрон Калитка, а жінка його Маланка, така самісенька як і він, як той казав: яка біда іхала, таку біду здибала. Не помогла ні наука духовного, вітця ні примовки людські, Софрон і Маланка своєї натури не покидали.

Аж зіслав на них Господь неміч. Як враз обоє грішили, так враз обоє і занедужали. З разу якийсь нуд коло серця, іди не приймає, і спати не дає. Перший лік горівка чиста, відтак горівка з перцем і з перцевою маткою, і то не помагало, так вже посилають за ворожкою. Ворожка промовила, варила зілє, ноги як пухли, духнуть ще гірше. І таки видно було, що вже не довго Софронови і Маланці тішити ся тим світом та тими сороківцями, що їх пришрятали з кварту в скрині, та

тими банкнотами, що любили давати людям на велику лихву. Все як той казав, кидай та іди в сиру земельку.

Так сидять обоє по цілих ночах на постели, та плачуть, жаль їм того світа, а ще гірший жаль, що у них не було ні роду, ні плоду, та тіі сороківці і тіі банкноти і воли і корови і все добро дісталоби ся комусь чужому.

— За що на нас Господь прислав таку неміч? каже Маланка.

— За що каже Софрон, або я знаю за що, хиба за те, що ми ніколи не ходили до церкви.

— За те, за те, каже старець, що ввійшов у хату за хлібом, я знав що ту діє ся.

— Може і за те, каже Софрон та; що робити?

— Що? каже старець, завдайте собі покуту, та перемоліть Господа Бога.

— Яку покуту?

— А от яку. Не хотіли ноги ваші ходити до церкви, то най ноги покутують. От і видно, що від ніг взяла вам іти пухлина. Так же собі постановіть: Як вам Бог дасть подужати, то через всі шість неділь великого посту, щоби сьте ходили до церкви, но наперед щоби сьте в чоботи насипали по жмені гороху. Так перестояти вам в церкві всю відправу і так до дому вертати, аж в дома роззутися і горох висипати.

— Не то, через шість неділь великого посту, а через весь рік я би так робив, коби мене ще Бог помилював, та дав піднести ся з постелі, каже Софрон.

— Ох і я таки так, каже Маланка: весь рік буду сипати горох в чоботи, і ні одної неділі не опущу церкви, коби то, коби то!

Чи то старець був такий знахор, чи в таку годину вимовив ті слова, досить, що Софрон і Маланка до тижня повставали. Саме тоді і неділа посту святого.

Ну, каже Софрон, ходім Маланко до церкви та сип серденько горох у чоботи, бо я уже насипав.

— І я уже насипала, каже Маланка.

Повзували ся, позагортали ся, ідуть. Софрон, що ступить ногою, то йойкне, но терпить, сарако, а Маланка іде і твердо ступає як би звичайно.

— Йой, кричить Софрон присідаючи, не годен я так зайти до церкви, покалічу ноги на віки.

— Софроне, терпи небоже, та знаєш покута... каже йому Маланка.

— Ба! покута, не годен оден крок ступити. Ну, а тебе Маланко не коле в ноги?

— Ні, мене не коле.

— А се що таке?

Бо я, бачиш чоловіче, собі горох наперед зварила.

Видите люди, що то жінка, та яке жіноче покаянє!

XVI.

ГАДИНА І ЧОЛОВІК.

В ключку, що чоловік наставив на пташки, залізла случайно гадина і зашморгнула ся так, що ні в зад ні в перед. Вже мені, гадає собі, треба загинати, бо відай ніхто мене не помилує. Надійшов на то чоловік. Гадина смиренно просить його: чоловіче, будь ласкав, помилуй мене, розтягни ключку і пусти мене,, най я ще прожую на світі, а я тобі заплачу так, як світ платить. Змилосердив ся добрий чоловік,, розтягнув ключку, і пустив гадину. Но скоро лиш її пустив, вона просто до него, кусати його. О ти нечисте? каже чоловік, ся-ж тебе від смерти вибавив, а ти мене за то хочеш кусати? — А так повідає гадина, така була згода mezi нами, а я-ж тобі казала, що я тобі так заплачу, як світ платит, а світ инакше не платить, лиш по моєму.

— Ну, каже чоловік, переконай мене, що так світ платить, а ні, то тя убу. Переконою каже гадина: ходім в світ, та побачиш, що говорю чисту правду. Пішли-ж вони, ідут, ідут, аж там пасе ся старий, дуже худий

кінь. Розсуди нас, каже чоловік, та скажи, як світ платить, і розповів йому всю історію з гадиною. Правду, каже гадина, каже кінь, то так світ платить. От я колись носив свого пана, їздив з ним по великих містах, я стояв в красних стайнях, на мені була трензля і шори срібні, я їв самий овес і пшеничку, а тепер мене продали жидови, жид мені колом пооббивав боки, та продав шевцеви, а швець завтра буде мене душили, і шкіру зніматиме на прості чоботи. Так чоловіче світ платить! Вислухавши те, ідуть далі аж там лежить пес такий худий, такий слабкий, що вже не годен мух від себе відігнати, що му лізли в очи, в рот.. Розсуди нас, повідає чоловік чи то правда, що світ за добре лихим платить? Ой свята правда, каже Брись. Бувало я у мого пана щось значу, їсти було до волі, всяку вигоду мав і пан мене не раз погласкав і мясом покормив і печеню, а тепер, як я постарівся, вже не можу доглядати обійстя, вигнав мене сюди на гнилице, щоби загинув. Вже три дні я нічого в роті не мав, ніхто за мене не згадує, так за мою двацятьлітню вірну службу. — Видиш, каже гадина, несправедлива річ, що так світ платить, малаби я гріх за тебе, якби була тебе вкусила? Пожди каже чоловік, ходім ще далі, ще кого спитаєм. Ідуть, ідуть, аж там іде лис. Ну, каже чоловік, розсуди нас пане лисе, чи по правді говорить гадина? Лис вислухав цілу історію, покрутив головою, та каже: Я вас так легко розсудити не можу, бо я не видів як то було. Ведіть мене ро той ключки; най я все то побачу як, воно, і де воно. Вернуліж ся вони назад з лисом, прийшли до самої ключки. Тепер, каже лис, покажи мені гадино, як то було куда ти лізла, та як ти зашморгнула ся? Гадина влізла в ключку та зашморгнула ся. — Ага, каже лис, то так було? Добре. — Ну, тепер ти чоловіче сам суди, чи ліпше, щоби вона тут загинувла, чи ліпше щоби її пустити? А чоловік каже: Учила ти мене як-то світ платить за добре а я тебе научу, як світ платить за зло. Вже тебе ніхто не пустить з ключки, в котру ти сама влізла. Загибай нечиста.

XVII.

ЖИД І БОГА ЗАДУРИТ.

І в а н. Що ти Срулю ходиш в черевиках коли тобі жінка загибла? Твоя віра така, що ти маєш цілий тиждень босо ходити.

С р у л ь. Ніврочку, ви правду кажете, но віра правду таки наказує, та дивіть, чи я не ходжу босо?

І в а н. Як босо ходиш, коли маєш на ногах черевикі?

С р у л ь. Босо ходити, то значить, щоби нога ставала на персти, правда? Дивіть, я насипав в персти (землі) до черевиків, то я не маю гріху, бо хоть в черевиках, я таки босо ходжу.

XVIII.

ЯК ГРИЦЬ ЖИДА ОБДУРИВ?

Ішов раз жид з ярмарку, та стрітив ся з бідним наймитом, що служби шукав. — Ідуть собі дорогою ідуть, аж прийшли над брід, жид скинув свої черевики і стягнув панчохи, позакачував штанята, і бродить наперед, а наймит іде за ним в слід. Жид тримає і торбинну свою, щоби не замочила, і черевики з панчохами, та і поли жупана свого, все в одній руці, бо другою підширав ся на палицю, щоби його вода не звернула. — От якось спіткнув ся на ховзкий камінь, і опустив одну полу в воду, та й крикнув: Ай вай! — Та і вхопив її, і аж повиж голови підняв. Не упав жидок, лише троха кафтан замочив ся, але мошонка з грішми вилетіла із кишені — наймит схилив ся тихонько витягнув із ворі і сховав за пазуху.

Вийшли на беріг, узупи ся і ідут; на дорозі обзирає ся жидок: ай вай! нема грошей, десь загубив. Чи не видів ти, Грицю? — Ні! не видів. — Шукає по дорозі, нема. Щож робити! пішли дальше. Жид роздумав що не инакше, як що він загубив у воді, а Гриць ідучи за

ним, певно знайшов, але щож з ним робити, коли не признає ся?

Прийшли до коршми. Жидок став намовляти, щоби Гриць признав ся, що знайшов гроші: все купиє йому горівки, та і промовляє: Правда, Грицуню, я ішло і ти ішло? — Правда. — На наший ся горівки! — Гриць вишив. — Правда Грицуню, що гроші бовх, а ти хап? — Брешеш жидку» відповів Гриць. Жид знов зачав хлопа підмовляти, аж ледво научив його, що він признав ся, що гроші бовх а він хап.

Жидок урадував ся тим що вже Гриць признав ся — каже: ходім, Грицуню, тепер до пана мандатора, щобиць і перед паном так казав, а я тобі ще куплю горівки. Гриць підшивши, каже що добре: але я так не піду босий та обірваний: дай мені чоботи, та кожух та добру шанку, то я стану перед чортом, не то перед паном мандатором.

Жид пошварготів щось по своєму з арендаром; аж той за ключі, і вітворив комірку; а там всього було як на ярмарку: і сердаки і кожухи, шапки і опанчії і чоботи жовті сафянові, ба і були тут бекеши, перемітки, вибачте і спідниці, опинки, хустки; — ба тут і железо: чересла, леміші, наральники, лопати, сверли, вісняки, різакі, сокири — всякого було! — все того бачите, добрі люди позаставлювали за горівку, кому треба або на празник, або на поминки, обідню справляти, або і хрестини — на все треба горівки, щоби людей добре почастувати, аби тямилі гостину. — Та і передновок не мало оскорбить в осени. Коли Бог гаразд уродить, то і байдуже, хто схоче обірве, витуванить і жид, кілько схоче у газди зерна: чоловік йому за шів дармо дає, — а жид пряче в свої засіки — аж до переднівку, тоді коли господарі свій хліб зідять, а купити нема за що, ідуть до жида, заставляють послідне, аби діти годувати. Жид дає на весні коли хліб підскочив вгору, а в осени, як ціна спаде, то і в троє возьме від господаря, та ще за лихву, що наростає від Юрія до Михайла. удре

добре, прийде зима бере кожух, а закладе жидови сердаки та ошанчі; прийдуть жнива, то заложить сокиру; а серп возьме.

От так то господарюють наші господарі: працюють гірко, а їх працю або чорт, або жид бере. — А бодай вас з вашим господарством! Час би вже, чесні газди розум мати. та не дати ся леда волоцюзі за ніс водити!

Так жиди убрали нашого Гриця і в чоботи і кожух, дали і шапку і пішли собі оба до пана. Зараз став жидок скаржити ся на Гриця перед паном мандатором! Вельможний пане! ми оба ішли з ярмарку прийшли на брід, мої гроші бовх, а Гриць хап! — А Гриць відрізав: Брешеп. — Пан мандатор розсміяв ся на всю губу і каже: Як то було, як? — Жид: Вельможний пане мандатор! ось так то було: правда, Грицуні, що я ішло і ти ішло. — Правда. — Отже бачите, Вельможний пане мандатор я ішло і він ішло! (до Гриця) правда, що я бродило і ти бродило? — Правда! — Видите пане мандатор, що признавав ся, каже жид тріпотячи. — Правда Грицуні, що гроші бовх, а ти хап? — Брешеп жиде, каже Гриць. — Пан мандатор знов зареготав ся. А Грицько осміливши ся, каже до пана мандатора! що то, пане мандатор, за напасний жидище! Він каже що і сей кажух я йому взяв. — А чийже як не моя! А може і чоботи не мої? — Таже не твоя! — Може і шапка не моя? — Лихо твоїй мамі, та то все не твоє, давай сюда! скричав жид, та взяв сіпати парубка за кожух та за шапку: А пан розсердив ся, казав жида замкнути до аршту, а хлопа пустив. Парубок собі пішов своєю дорогою, мав кожух і шапку і чоботи і гроші.

От таке трафіло ся мужикови; коли се правда, раз жида обдурити, но тепер вже таких жидів ніде не найдеш, тепер вони всіх обдурюють і хлопів і панів.

ХІХ.

ЖИД ДЗВОНОМ.

Було то дуже давно, ще небіжчик дід розказували

— як то козаки зворохобили ся на всіх ворогів — тож то була біда! Господи прости гріха! В кождім місті, в кождім дворі, страх як на страпний суд — а жиди то так поперестрашували ся, що де котрий міг влізти хоть в мишачу діру то і там сидів, доки біда не милувала ся.

Вирвав ся десь один жидок, та утікав чи до своїх чи де та нагнав його хлоп з порожним возом: куда ти нехристе, волочиш ся? — Ох до того а до того села, кобисьте, пане господарю, підвели троха, я би вам так заплатив, що ну. Умовили ся, згодили ся, взяв мужик жида на віз, та затяв коні: вйю! —

Але жидок зупинив його: Погоди Іване памятай, Іване, уважай добре, всюда уганяють, та бідному жидикови не дадуть і душі виховати. — А мені що до того? сказав Іван, най тебе і живцем спечуть, то мені байдуже. — Але, Іване, нехай Бог боронить, щоби вони мене, жида пекли, чи вони не мають панських волів та коров? От знаєте Іване, я вам добре заплачу, на те, сховайте лишень той мішок з грішми за пазуху, щоби козаки не видерли. Я не хочу, ще мені яка біда буде: якби знайшли, тобі і коні пропали: мені на що? злізай з воза, та гайда до дїтька! — Прошу вас, пане господарю, я вам так заплачу, що може і сам цар ліпше не заплатить, лишень везіть. — Мужик з великою бідою пристав, але гроші, каже, я возьму в опалку межі обрік, тай сам присяду, то підо мною безпечні будуть. Жид пристав і поїхав. — Їдуть — ідуть — жид все оглядає ся, чи не покаже ся де який козак, аж стало вже сонечко спочивати. Жид добув з мішка свої приказаня, завязав на чоло, обв'язав ремінцями ліву руку по локоть, тай взяв свої борухи відправляти — а все Івана вишитує, чи не видко де козаків.

Ідуть, ідуть — жидисько молить ся; аж виїхали возом на чисте поле; Іван як не скрикне: а диви! он козаки обозом стоять — і показує на полукіпки на поли. Жид: ай вай! де я сховаю ся? тай горілиць упав у віз, і не розглядів, де що є — Іван подумав, тай каже: ти

положись горі черевом на возі, а я тебе рядом накрию, та зведи руки і коліна і я скажу, що я дзвони везу до монастиря. — Добре, Іване, добре, бодай вам Бог здоровлэ дав. — Жид так зробив, як Іван навчив, і поїхали. Жид все питає, чи далеко козаки, а тремтить від страху! аж зубами дзвонить. Іван каже: Ой біда, жене оден козак просто до нас: пропали ми вже, пропали. — Жид омлів від страху. Поїхали трохи дальше, хлоп скочив з воза, як затупотить ногами, якби копитами, як крикне не своїм голосом: Стой! — тай сам собі в відповідь: прру! — Коні стали. Знов буцім то козак питає а ногами тупотить: Де ідеш? що везеш? — Я вельможний паночку, везу дзвони до монастиря. — Давй гроші! — Нема паночку любий. — А тут що? — та сам мужик луснув по опончі пужалом, ніби козак нагайкою, а там гроші відізваля ся — а він себе пужалом через плечі лус! лус! — а все то лає, то випрошує ся, ніби то за козака і за себе. А далій кричить: Давай гроші! — і сам стогне, та ніби добуває гроші. —

Та ще не кінець, буцім вже придобрів козак, та каже: »А що? голосні твої дзвони? — тай жида по колінах пужалом, луп! — А жид: »Бам-м-м!« »Добрий голос каже: ану другий? та руках; а жид: Дзень: дзельень! — Добрий каже: ану той третий? — Як ударить по голіві, а жид: »Дзінь!« Та потупотів троха коло воза, і втих — а по хвилі відзиває ся, та стогне: »Ох, бодай тебе! через твої гроші, та позбавив мене здоровля — ох! плечі! крижі-ж мої!« — »Цить, цить!« — відзиває ся жид з під рядна, очунявши трохи з переполоху, — що то гроші! дурне гроші! але як би був ще раз навернув до »дзвін«, то би вже не було дзвінь, але булоби: такої »Гевалт!« —

XX.

ШЛЯХОЦЬКА НАТУРА.

Раз надбігли козаки до коршми: Що там було прихоже і домашне, поховало ся, де хто міг — а ту вже в

хаті козаки: склянки та фляшки жидови товчуть, та псують, що подибають. Жид заспаний, ледви дише, та якось захвав ся в грубу, та в страху не спостеріг, що там вже стояв у куточку — каштелян (польського війська), що також перед козаками сховав ся.

Ледви жид випростував ся, аж пан каштелян, хочь тихо з притиском на жида; »Жидзэ! а чапка! (бо жид як стояв в шапці, так і в шапці в грубу вліз). Жидище, сарака, бачить що межи два огні попав ся, сягнув за шапчину, та думаэ собі »Ай вай! ц-ц-ц! що се яа каштеляньство — з жидом в одній грубі.«

ЗЛОДІІ

прийшли на торг, а там жінка спродавала ділеточку масла, а що було тоді болото, то на нім сиділа. Вони подумали собі, та як би те масло украсти; та пішли, накупили обарінків, з котрими поперед ту саму жінку переходили. Ідучи недалечко поперед, каже до жінки: »маэте колачик за мою маму.«

Жінка схопила ся за колачем, та заким вислухала кільки маэ Отче-нашів зговорити, другий злодій тимчасом ханув ділетчину, тай в ноги. Так за обарінком утратила масло, за котре купилаби була повний кіш обарінків.

МУЖИК І БИК.

Оден чоловік провадить за собою на мотузі бика, котрого таки добре тягнув. Злодії зараз догадали ся: Яким би то способом його украсти; та один вчепив ся за посторонок, та ніби як бик тягне ся, а другий тимчасом з биком утік. Чоловік не оглядав ся, аж коли той другий злодій десь бика подівши, обійшов на около, та стрітивши його каже: А ти за що чоловіка провадиш? Газда оглянув ся каже: падоньку мій! та я мав бика! Но все пропало, а його ще хотіли буками обложити.

ЧИТАЙТЕ

найбільшу і найпопулярнішу руську часопись в Канаді, засновану 12 років тому назад і найбільше розповсюднену від океану до океану

„Канадський Фармер“

Читачі знайдуть в ній всі найважливіші канадські і загальні новини і багато різних цікавих артикулів.

Оголошення в Канадському Фармері суть найліпшим посередником між купцями а Українцями в Канаді.

В „Канадському Фармері“ найдете інтересні поучаючі статі, гарні оповідання, дописи з різних околиць, новини зі світа, вісти з старого краю, як також дещо смішного.

Кожний письменний Українець повинен запремерувати собі „КАНАДИЙСКИЙ ФАРМЕР“ коли хоче поліпшити свою долю.

„КАНАДИЙСКИЙ ФАРМЕР“ виходить що тижня і коштує: в Канаді річно \$1.50, до старого краю і Спол. Держав річно \$2.00.

Гроші висилати через „money order“, „postal note“ або в реєстрованім листі на адресу:

„CANADIAN FARMER“

BOX 3656.

WINNIPEG, - - MAN.